

dem. Rozhodující jest, že odvolací soud za účelem doplnění skutkového zjištění pokládal za potřebné doplniti výslech obou stran, že na základě doplnění výpovědi obou stran rozhodl tak, že uvěřil doplněné výpovědi a že na tomto podkladě zjistil skutečnost pro spor rozhodnou. Byl proto napadený rozsudek zrušen pro dotčenou vadu řízení, která byla způsobila zamezení vysvětlení a důkladné posouzení rozepře, a věc podle § 510 c. ř. s. vrácena soudu odvolacímu.

Čís. 16205.

Byla-li ve vyvlastňovacím řízení složena odškodňovací částka u soudu pro dřívějšího vlastníka vyvlastněné nemovitosti a byl-li ten, kdo si z jakéhokoli důvodu činí na ni nárok, poukázán na pořad práva, může se domáhati na něm určovací žalobou výroku, že má nárok na složenou částku. Není na závadu, že bylo možno podati i žalobu na plnění, t. j. aby vlastník vyvlastněné nemovitosti trpěl vydání částky, složené u soudu, žalobci.

Vlastnictví k vyvlastněnému pozemku se nabývá pravoplatným vyvlastňovacím výměrem a zaplacením nebo složením odškodného u soudu. Knihovně poznámka složení odškodného má toliko účinky poznámky udělení příklepu.

Prodal-li bývalý vlastník pozemek v době, kdy byla náhrada za vyvlastněnou jeho část složena u soudu, nenabývá kupitel vlastnictví k vyvlastněné části prodaného pozemku, třebaže vyvlastňovací výměr nabyl právní moci teprve po sjednání kupní smlouvy.

(Rozh. ze dne 16. června 1937, Rv II 927/35.)

Srov. rozh. č. 8253 Sb. n. s.

Žalovaní František K. a nezletilý Valter K. jsou dědici po zemřelém Hugovi K., který byl vlastníkem pozemku č. kat. 1376/1 ve vložce č. 8 v H. H. Vyvlastňovacím výměrem zemské správy politické ze dne 1. července 1926, č. 65.143/IV-26, bylo uznáno, že Hugo K. je ve smyslu zákona č. 30/1878 ř. z. povinen pro zřízení vlečné dráhy firmy G. K. a syn v B. odstoupiti jí za náhradu, kterou příslušný soud vyměří, plochu plochu 116 m² z pozemku č. kat. 1376/1. Žádost za vyvlastnění dotčené části pozemku jmenovanou firmou byla ve vložce č. 8 v H. H. dne 24. prosince 1926 knihovně poznamenána. Usnesením okresního soudu civilního pro B.-okolí ze dne 31. října 1927, č. j. Nc IV 518-26-32, bylo stanoveno pro Hugona K. odškodné 1.744 Kč 64 h, které vyvlastňující firma G. K. a syn v B. dne 7. května 1928 složila do soudní uschovy pro Hugona K. Složení odškodného bylo v pozemkové knize poznamenáno dne 20. prosince 1933. Kupní smlouvou ze dne 31. prosince 1928 a prohlášením z téhož dne koupili žalobci od Hugona K. pozemky č. kat. 1376/1 a 1798 ve vložce č. 8 v H. H. za 44.000 Kč se všemi právy a břemeny v těch mezích a hranicích, jak je prodatel do té doby držel a jich užíval nebo k tomu byl oprávněn. Usnesením jmenovaného soudu ze dne

7. listopadu 1930, č. j. Nc IV 518/26-92, byla poukázána Městská spořitelna v B. K., aby vyplatila částku 1.744 Kč 64 h Hugonovi K., potom však usnesením téhož soudu ze dne 14. srpna 1934, č. j. Nc IV 518/26-124, bylo stanoveno, že uvedené odškodné bude vyplaceno dědicům zemřelého percipienta Hugona K., jestliže žalobci do 10. září 1934 neprokáží, že zakročili žalobou o vymožení jimi tvrzeného a tedy sporného nároku na výplatu dotčeného odškodného, a bude-li žaloba včas podána, že bude s výplatou posečkáno až do pravoplatného rozhodnutí rozepře. Dne 6. září 1934 podali žalobci souzenou žalobu, již se domáhají určení, že jim podle kupní smlouvy ze dne 31. prosince a prohlášení z téhož dne přísluší nárok na výplatu odškodného 1.744 Kč 64 h s přísl., složeného firmou G. K. a syn v B. za 116 m² pozemku č. kat. 1371/1 ve vložce č. 8 kat. území H. H., a že žalovaní jsou povinni to uznati. Soud první stolice uznal podle žaloby. Odvolací soud zamítl žalobu. Důvody: Pokud odvolatelé (žalovaní) tvrdí, že tu není podmínka pro žalobu určovací, protože žalobci mohli žalovati přímo na plnění, nelze s nimi souhlasiti. Žaloba podaná žalobci jest ovšem skutečně žalobou určovací, na čemž nic nemění to, že obsahuje též žádost, že žalovaní jsou povinni uznati a že nárok, o nějž jde, přísluší žalobcům. Avšak nutno poukázati na to, že okresní soud civilní pro B.-okolí usnesením ze dne 14. srpna 1934 rozhodl, že odškodné 1.744 Kč 64 h bude vyplaceno Františku K. a nezletilému Valtru K., neprokáží-li žalobci Osvald B. a Josef N. do 10. září 1934, že zakročili žalobou o vymožení jimi tvrzeného a tedy sporného názoru na výplatu odškodného. Je pravda, že žalobci mohli podati žalobu o plnění, že totiž žalovaní jsou povinni trpěti, aby shora uvedená odškodňovací částka byla jim vydána, avšak i žalobou určovací splnili příkaz, daný jim dotčeným usnesením okresního soudu civilního pro B.-okolí. Podle příkazu jde o to, aby bylo postaveno najisto, komu přísluší nárok na výplatu peněz, uložených vyvlastnitelem u soudu. Rozhodnutím o souzené žalobě bude zjištěno právo té či oné strany a bude možné, aby okresní soud civilní pro B.-okolí nařídil, komu u něho složená částka má býti vyplacena. Žalobci, kteří mají se zřením na dotčené soudní usnesení zájem na brzkém určení práva, mohli k dosažení konečného rozhodnutí okresního soudu civilního pro B.-okolí podati i žalobu určovací, takže o její nepřipustnosti nemůže býti řeči. Avšak odvolání jest po hmotné stránce oprávněno. Mezi stranami není sporné, že v době, kdy byl zemskou správou politickou v B. vydán vyvlastňovací výměr, byl majitelem pozemku č. kat. 1376/1 ve vl. č. 8 kat. území H. H. Hugo K., manžel žalované a otec žalovaného. Dále není sporné, že v době výměru a odškodnění, vydaného okresním soudem civilním pro B.-okolí ze dne 31. října 1927, Nc IV 518/26—32, nebyli žalobci vlastníky pozemku č. kat. 1376/1, nýbrž že uvedeným usnesením, které stran sporné parcely nebylo napadeno, byla náhrada za vyvlastněnou plochu přiznána Hugonovi K. Dále vysvítá ze spisu Nc IV 518/p6, jímž byl proveden v první stolici důkaz, a to z usnesení okresního soudu civilního pro B.-okolí ze dne 7. května 1928, Nc IV 518/27—29, že odškodné v té době firma G. K. a syn v B. již zaplatila resp. složila u soudu. Posledním usne-

sením byla Městská spořitelna v B. K. poukázána, aby odškodné převedla na novou vkladní knížku a označila ji jménem: »Firma G. K. a syn a inž. Max K. v B., odškodné za vyvlastněné pozemky pro vlečnou dráhu firmy G. K. a syn v B., v kat. území H. H. a S. B., Nc IV 518/26«, a aby ji vinkulovala pro okresní soud civilní B.-okolí, takže nesmí být bez povolení soudu nic vybráno ani z kapitálu, ani z úroků, a aby ji ponechala v soudní úschově. Tím, že odškodné firmou G. K. v B. bylo zapláceno a vzato do soudní úschovy, stali se firma G. K. a syn v B. a inž. Max K. vlastníky vyvlastněných ploch, na čemž nic nemění ustanovení posledního odstavce § 34 zákona ze dne 18. února 1878, č. 30 ř. z., podle něhož má poznámka účinek vykonané vnucené dražby, tudíž účinek příklepu. Neboť z řečeného zákonného ustanovení nevysvítá, že by poznámka složení odškodného, která soudem nebyla ani nařízena, jak ze spisů vyplývá, měla konstitutivní účinek. Poznámka má jen účinek deklaratorní, t. j. účinek, že každý může poznati, že již bylo složeno odškodné a že se osoba, v jejíž prospěch se vyvlastnění stalo, stala složením odškodného majitelkou vyvlastněných pozemků. Hugo K. nebyl tudíž nejpozději dne 7. května 1928 již majitelem vyvlastněné plochy, prodej parc. č. 1376/1 se stal nesporně dle kupní smlouvy teprve dne 31. prosince 1928, tudíž v době, kdy prodávatel již nebyl majitelem vyvlastněné plochy. Žalobci se domáhají zjištění, že jim přísluší nárok na odškodné za vyvlastněnou plochu, výhradně na základě kupní smlouvy ze dne 31. prosince 1928; již koupili pozemek č. kat. 1376/1 se všemi právy a břemeny v těch hranicích, jak realitu tu prodávatel Hugo K. až dosud držel a užíval. Jiného titulu neuplatňují. Prvý soud hájí názor, že proto, že žalobci koupili uvedený pozemek č. kat. 1376/1 se všemi právy a břemeny, mají i nárok na odškodné, které bylo za vyvlastněnou jeho část složeno u soudu. Avšak nehledíc ani na to, že žalobci koupili nemovitost v těch mezích a hranicích, jak Hugo K. pozemek, o nějž jde, sám dne 31. prosince 1928 držel a užíval, a že v té době vyvlastněnou část pozemku již nedržel a neužíval, nestačí nárok z kupní smlouvy nikterak k tomu, aby byla uznána žalobní prosba za oprávněnou. Neboť k právům a břemenům, s kterými byla nemovitost prodána, nepatří již proto, že prodávatel již nebyl majitelem vyvlastněné plochy, právo na vydání odškodného, které mělo dle usnesení okresního soudu civilního pro B.-okolí ze dne 31. října 1927 připadnouti Hugonovi K. Hugo K. měl obligační nárok na toto odškodné, žalobci museli by dokázati, že tento nárok na ně prošel, a k tomu nestačí skutečnost, že nemovitosti nabyli dne 31. prosince 1928 kupní smlouvou, neboť ta je ještě neopravňuje, aby žádali odškodné, které příslušelo Hugonu K. za plochu, jejímž majitelem v době odprodeje vůbec již nebyl, a které mu bylo již v době odprodeje přiznáno.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y :

Pokud žalovaní v dovolací odpovědi poukazují na to, že určovací žaloba není v souzeném případě na místě, ježto mohla být podána žaloba na plnění, nelze jim přisvědčiti a odkazují se v té příčině na správné

odůvodnění odvolacího soudu. Dovolání klade největší důraz na to, že žalovaní v první stolici netvrdili, že v době uzavření kupní smlouvy ze dne 31. prosince 1928 byla již vlastníci vyvlastněné plochy firma G. K. a syn a nikoliv zemřelý Hugo K., a že tedy odvolací soud nebyl oprávněn přihlížeti k této skutečnosti a že ji neměl zjišťovat, když tak neučinil první soud a když odvolací soud ani provedené důkazy neopakoval ani nových důkazů neprovedl. V té příčině však dovolatelé přehlízejí, že odvolací soud jest oprávněn i bez opakování důkazů doplniti skutkové zjištění prvního soudu a že otázka, kdo byl v době dotčené kupní smlouvy vlastníkem sporné plochy, jest otázkou právní a nikoli skutkovou. Otázka ta je pro souzený spor důležitá, neboť nebyl-li zemřelý Hugo K. v době prodeje vlastníkem sporné plochy, nemohl ji ani žalobcům jako vlastník prodati a žalobci nemohou se pouze na základě uvedené kupní smlouvy domáhati nároku na odškodné za plochu, která jim nebyla prodána a na niž vlastnického nároku nenabyli. Pro posouzení té otázky jest důležité, že jde o vyvlastňovací řízení podle zákona č. 30/1878 ř. z. Nabytí vlastnictví k vyvlastněné půdě jest nabytí originární a není k němu třeba knihovního zápisu. Při vyvlastnění se nabývá vlastnictví pravoplatností vyvlastňovacího výměru a zaplacením nebo složením odškodného u soudu (srv. Klang: Kom. k § 365 obč. zák., str. 59—60, Ehrenzweig, Sachenrecht, vyd. z r. 1923, str. 249, rozh. č. 8253 Sb. n. s.). Knihovní poznámka složení odškodného má podle § 34 zák. č. 30/1878 ř. z. toliko účinky poznámky udělení příklepu (§ 72 knih. zák., § 183 ex. ř.), t. j. že další knihovní zápisy proti dosavadnímu knihovnímu vlastníku zakládají právo jen tehda, kdyby vyvlastnění bylo prohlášeno za neúčinné (srv. Ehrenzweig l. c.). Ježto tedy odškodňovací částku 1.744 Kč 64 h, soudem pro zemřelého Hugona K. stanovenou, firma G. K. a syn jako vyvlastňovatelka složila u soudu dne 7. května 1928, nabyla tím dnem vlastnictví k vyvlastněné ploše a zemřelý Hugo K. nebyl v době uzavření kupní smlouvy ze dne 31. prosince 1928 již vlastníkem oné plochy. Poněvadž pak odškodné přísluší osobě, proti níž návrh na vyvlastnění směřuje a za ni jest pokládati toho, komu předmět vyvlastnění náležel (§ 4 řeč. zák.), přísluší odškodné, když nebylo o něm nic zvláštního ujednáno, Hugonovi K. resp. žalovaným jako jeho právním nástupcům. I ze samého doslovu kupní smlouvy ze dne 31. prosince 1928 jde najevo, že Hugo K. spornou plochu žalobcům neprodal, ježto jim pozemky č. kat. 1376/1 a 1789 prodal jen v těch mezích a hranicích, jak je sám do té doby držel a jich užíval neb k tomu byl oprávněn, a jemu v té době sporná plocha již nenáležela, o čemž se žalobci mohli přesvědčiti z pozemkové knihy a ze spisu Nc IV 518/26. To, že proti usnesení okresního soudu civilního pro B.-okolí ze dne 31. října 1927, kterým bylo odškodné stanoveno, podala firma G. K. a syn co do výše rekurs, nic na věci nemění jednak proto, že Hugo K. rekurs nepodal a že mohlo býti tedy jeho odškodné rekursním soudem pouze sníženo, nikoli zvýšeno, jednak proto, že rekursní soud usnesením ze dne 30. prosince 1929 usnesení prvního soudu v příčině Hugona K. potvrdil, a že potvrzení to působí ex tunc, tedy od doby vydání usnesení soudu první stolice.